

REPORTÁŽ ZE SVĚTOVÉ PERMAKULTURNÍ KONFERENCE 2017 – Eva Hauserová

Dvanáctá IPC – International Permaculture Conference – se konala 25.–26. 11. v indickém Hyderabadu. Nesla se ve znamení ekofeminismu a komunit.

Co se týče národností a ras, byla to akce opravdu pestrá, hrstka nás Evropanů byla opravdu okrajová a dominovali Indové, Australané a Číňané. Celá akce včetně doprovodných programů, občerstvení nebo ubytování představovala poutavý vhled do indické kultury a indického světa.

Konference se konala v areálu zemědělské univerzity (Agricultural University), který leží mimo centrum Hyderabadu, asi jako VŠZ v Suchbátově. Areál je velice rozlehlý a ambiciózní, ale mezi jednotlivými budovami zejí velká prostora (porostlá roztroušenými lesíky a křovinami), takže nás z několika hostelů na vlastní konferenci svážely po ránu autobusy a večer nás tam zase vracely.

Zázemí konference

S moderním areálem kontrastují obchůdky krkoci se u hlavní silnice, kam jsem si jednou zašla pěšky koupit snídani. Tady se vám naskytne scénérie pro Indii typická: klopýtáte tu přes rozvrtané chodníky a různé jámy a kličkuje mezi motorkami, většina krámků má zatažené zaprášené rolety, a v těch otevřených někde nabízejí třeba pouze koš vajec, jinde plastové lahve s něčím kalným (nafta?), vedle dřepí skupinka mužů nad rozvrtanou motorkou, z nějaké temné kukaně vyhlíží na ulici křečičk nebo švadlena u starožitného šicího stroje..., a tak to jde pořád dál, až si u jednoho stánku přece jen koupíte banány a u druhého jakousi kynutou buchtu se sušeným ovocem, nebo takové hodně sladké krychličky připomínající marcipán, ale rozsypavé, složené hlavně ze sušeného mléka. (Místní indické snídane, které nám podávali, se totiž skládají z placek

a pálivých omáček se zeleninou, což pokládám za výborný oběd nebo večeři, ale po ránu je to na mě jaksi moc silné. Proto ty nákupy na vlastní pěst...)

Různí národové a jejich zástupci

Účast na konferenci odhaduji na 400–500 lidí, a jak bylo hlášáno, přijeli zástupci 63 zemí. Kromě „většinových“ Indů, Australanů a Číňanů dorazilo pár Američanů, z Evropy skupinky Britů, Francouzů a Italů. Sem tam se vyskytl někdo třeba z Koreje, Holandska, Srí Lanky,

ky uvnitř, a musela jsem se vyptat, co to je a jak se to jí.)

Vedle jídelní haly byla postavena podobná hala se stánky místních farmářů, kteří tady prodávali své produkty za férové (to znamená téměř evropské) ceny. Dostala se tu zelenina, semínka, různé konzervované potraviny, koření, šperky, látky, ale také knížky. Koupila jsem si knihu o stavu životního prostředí v Indii, podomácku tkaný bavlněný šál s krásným béžovomodrým vzorem a pár sladkostí z oříšků a medu. (Přítom mi prodejci své zboží nejenže nevnucovali, ale někdy byl docela problém se doptat na cenu, materiál a podobně a domoci se koupě. Obrovský kontrast proti obchodníkům z turistických oblastí, které jsem měla možnost poznat během své indické dovolené!) A ještě tu pro dobu konference vyrostly dvě stavbičky – jedna hostila souběžný dětský program a druhá ukázky různých technologií (zemní a vodní chladnička z hliněných nádob, uchovávání semenek v nádobách uzavřených kravským hnojem, raketová kamna, místní léčivé byliny a podobně).

Vstupní hala i pódium byly krásně dekorované místním košíkářským uměním, keramickými nádobami a semínky nasypnými ozdobně do kruhu na zem a do nádob.

Úplný začátek akce zajistila místní breskná hudba (kombinace ječivých píšťal a činelů), která nás vedla v průvodu k farmářským stánkům a zpátky. Chvilí mi to přišlo pěkné, člověka to aspoň probudilo, ale po deseti minutách jsem začala toužebně očekávat konec (trochu to trhalo uši) a po půlhodině jsem se snažila uniknout, ale nebylo kam. Hudba stále sílila, skončila po pětáctřiceti minutách a já jsem měla nervy nadranc, zrychlený pulz, brněla mě hlava a musela jsem si vzít ibalgin a zhluboka dýchat. (Ovšem stále jsem si připomínala, že právě na tento den připadají mé třiašedesáté narozeniny, takže nemohu své stařecké rozmary pokládat za všeobecně převažující názor. To se týkalo taky sezení na zemi při jídle – každý nemá artrózu v kolenou...)

Začátek programu

V některých chvílích běžely čtyři programy současně, ale často jsme se shromáždili na programu jediném, a to ve velkém sále. To byl případ zahajovacího a závěrečného ceremoniálu, které byly oba na můj vkus přílišně dlouhé (kolem dvou hodin) a rozvěklé (mluvilo se, aniž by se něco řeklo, nebo se ani nemluvílo a lidé nekonečně dlouho jeden po druhém přicházeli na pódium... a pořád se někomu tleskalo), ale jiný kraj – jiný mrav, Indové jsou zřejmě hodně obřadní.

Úvodní zdravici přednesli manželé Padma (ona) a Narsanna (on) Koppulovi – největší indiští propagátoři permakultury, zakladatelé první indické permakulturní farmy Aranya Farm, a zřejmě také hlavní tahouni a guru této konference i navazující pětidenní konvergence. ➡

Ukrajiny (předseda ukrajinské národní permakulturní organizace Pavlo Ardanov) a podobně. Z ČR jsem tu nebyla jediná, k naší národnosti se hlásil ještě mně dosud neznámý mladý muž jménem Daniel Holík. Když jsem ho vypátrala a oslovila, ukázalo se, že pobýval pět let na Novém Zélandu a teď se chystá ještě na Srí Lanku a do podobných zemí, takže není divu, že není s děním u nás moc v kontaktu. Brzy jsem se blíž seznámila s Australanem Benem a Britkou Elizabeth, kteří se oba zajímají o permakulturní výzkum a učení permakultury na univerzitách, a tak jsem je nakontaktovala na Pavla Ardanova a na náš společný visegradský projekt – plánujeme totiž mezinárodní setkání na téma **pro-sazování permakultury na univerzitách**.

Místo konání

Přednášky a workshopy probíhaly v budově Auditoria, v níž je umístěn jeden velký sál a tři menší. Vedle ní vyrostla jídelní hala, vytvořená z dřevěné konstrukce a plátna, kde se při jídle sedělo na zemi na zeleném koberci. Jídlo bylo vesměs domorodé, tedy placky, rýže, různé pálivé omáčky se zeleninou, vejce natvrdo a banány. Kromě vody se pil z malých kalíšků oslazený čaj nebo káva s mlékem. (První den jsme k snídani taky dostali guavu – tvrdou zelenou kouli s nahořklou slupkou a se zrní-

➔ Další zdravici pronesl **David Holmgren**, ale jen on-line, neb dbá na svoji uhlíkovou stopu a také chystá novou knihu, která je na spadnutí (*RetroSuburbia: the downshifter's guide to a resilient future*, volně přeloženo Jak přizpůsobit svůj život v domku na předměstí budoucím požadavkům na větší resilienci). Zdůraznil, že permakultura se hodí pro všechny kultury a všude je třeba rozvíjet místní komunity jako protiváhu a alternativu korporacím a globalizaci.

Následovalo vítání přítomných hvězd: největší z nich byla známá indická ekofeministka a aktivistka **Vandana Shiva**, dále dorazila americká ekofeministka a spirituální autorka **Starhawk**, australské permakulturistky **Rosemary Morrow** a **Robyn Francis**, **Margaret Holzer** z Rakouska (*kteřá se hodně podílela na organizaci konference*) a řada místních indických profesorů. Velmi dlouho trvalo, než hvězdy na jevišti rozsvítily příslušný počet plamínek (*a nic víc se přitom nedělo*).

Jedním z hlavních témat konference byla vůdčí **úloha žen v transformaci společnosti**. Další témata: **voda a hospodaření s ní, permakultura a společenská odpovědnost, grass-root movement neboli dělání věcí „zezdola“, permakultura a řešení klimatických změn**, a konečně navazování na tradice a čerpání z tradičních kultur.

Rozporuplná Vandana Shiva

Má očekávání od této hvězdy první velikosti byla dána tím, že jsem ji už jednou zažila „naživo“ – bylo to v roce 2000 v Praze na zasedání WTO, kdy se v ulicích demonstrovalo, mnohdy dost bojovně, a souběžně s jednáním WTO probíhal aktivistický program. Tady právě Vandana mluvila a velmi mě tehdy zklamala. Po sedmnácti letech jsem se ji snažila vnímat s otevřenou myslí a srdcem, ale myslím, že jsem přesně pochopila, co mi na jejím projevu i obsahu toho, co říká, stále tak vadí. Má hodně společného s takovým **Geoffem Lawtonem**: působí na emoce, strhuje lidi, ale za tu cenu, že deformuje a posouvá pravdu (*až bych řekla, že ji pošlapává*). Je demagogická, její vidění světa je velice černobílé a osobně si myslím, že to je

nebezpečné, protože se tím vyhrocují konflikty a znemožňuje dorozumění a domluvu.

Přitom má ve své agendě Vandana v podstatě pravdu. **Ano, globalizace** – ve smyslu růstu moci korporací a financí – **JE špatná, nadvláda peněz a zisku JE špatná**, a je docela možné, že takto utvářená společnost **JE výsledkem mužské dominance** – ale není přece oprávněné říkat „*mužský princip je zlo, zatímco ženy jsou pečující, spojující, sdílející...*“, *chemie je zlo, GMO jsou vymyšleny pouze ze ziskuchtivosti*“ – protože tyhle věci prostě nejsou pravda. GMO byly vymyšleny z dobré vůle a s dobrým úmyslem poskytnout lidem víc a kvalitnější potraviny, léků a dalších věcí. Někdo tu práci, která do nich byla vložena, logicky musí zaplatit. Proto není na jejich patentování nic divného. Když je lidé nechťejí, ať je tedy nepoužívají a celá věc odumře na úbytě.

Lidé jako Vandana Shiva svým militantním křikem proti sobě a proti ostatním ekologům poštvou spoustu docela rozumných lidíček, kteří se neprovinili ničím horším, než že důvěřují technologiím a jejich moci prospívat lidstvu. – Abych tedy Vandanu citovala přesně a nepodsovala jí něco, co neřekla, cituji:

„*Greed + violence = patriarchy (chamtivost či ziskuchtivost a násilí = patriarchát) – kdežto ženy jsou nositelkami přesně opačných věcí, pečování a sdílení.*

Jediným důvodem pro vymyšlení a šíření GMO je ziskuchtivost, ale (pohoršený křik) – život není stroj!

Poison kartel' – neboli jedy šířící spolek – Monsanto a další firmy – působí, že farmáři upadají do dluhů a páchají sebevraždy (například kvůli suchu a neúrodě bavlny).

Fixovat dusík příroda dovede i bez GMO.“

Co mi na tom vadí:

Úplně pomíjí, že **mužský a ženský princip se přece doplňují**, jsou přítomny v každém člověku a nedá se říct, že by jeden byl špatný a druhý dobrý.

Vůbec se nezmiňuje o tom, že farmáři mají volbu prostě GMO nepěstovat, že **jejich motivem jsou právě vyšší zisky**, když se zadaří a urodí se. Pokud firmy informují farmáře špatně, je

problém přesně v té špatné informovanosti, a tu by měli farmáři i aktivisté řešit. Firmy chtějí za svá GM osiva přirozeně peníze, a ano, finanční potíže farmářů při neúrodě by se měly řešit, ale je přece spousta možností, jak na to (*pojištění, státní intervence, vzájemně podpůrné spolky, diverzita pěstování plodin...*)

Dále Vandana pomíjí, že lidstvo šlechtilo hospodářské organismy odjakživa, že například některé odrůdy ječmene byly získány bombardováním DNA radiací, což je vlastně horší než GMO. GMO v některých případech naopak šetří pesticidy, hnojiva i vodu oproti běžným konvenčním plodinám (*tím se jich nezastávám, ale je to pravda, pokud srovnáváme GMO s konvenčními plodinami a ne s bioprodukcí, která je filozoficky i ekonomicky někde jinde*).

A jistěže GM postupy využívají to, co příroda už vynalezla – jako fixaci dusíku – jen to nově a výhodně kombinují.

Protože jsem původně vystudovala genové inženýrství, vidím, jak jsou **tvrzení Vandany Shivy pokroucená a demagogická**. Pokud chceme GMO odmítnout, takovéto pomýlené bláboly naší věci spíše ublíží, protože se projevíme s odpuštěním velmi hloupě – raději bychom se měli ohánět věcnými, korektními a rozumnými argumenty.

Tak. Když o tom píšu, zase jsem se rozcílila!

Vandana sklídila „standing ovations“, potlesk vestoje, jelikož hrála na emoce a všechno v závěru vygradovala do nějakého úderného provolání typu, že: **ať žije život a ne smrt**. Tleskala jsem vlažně a nevstala jsem.

Další problém s Vandanou mám v tom, že vlastně nevím, k čemu vyzývá. Kdyby řekla, že máme bojkotovat a nekupovat produkty nadnárodních korporací, plus zakládat komunity fungující podle jiných, zdravějších modelů, je to v pořádku. Jenomže ono to spíš vyznívá, že volá po nějaké rudé revoluci typu, aby se všichni lidé vyhnali pracovat rukama na pole, aby se svrhly existující vlády, zničily chemické továrny a nastolila nějaká diktatura ekofeministického rolnictva či co. Tohle ovšem explicitně neříká taky...

Další vystoupení: migranti, nuda a permakultura v Číně

Po Vandane mluvila přední australská permakulturní lektorka **Robyn Francis**, což je osoba dosti střízlivá a zřejmě spíš racionální, a její řeč zdaleka v publiku tolik nerezonovala. Jmenovala různé ženy z ekologického hnutí a permakultury a vyprávěla jejich příběhy. Všichni přítomní se v podstatě shodli, že úloha žen je hlavně v budování komunit a v sociální permakultuře.

Další programový blok byla panelová diskuse, kterou vedla **Rosemary Morrow** a která se týkala permakultury a migrace. On-line mluvili dva lidé z Afghánistánu, v reálu vystoupila žena z Libanonu (*stará se o syrské utečence*), z Filipín (*kde se řeší místní vzpoury a nepokoj*) a **Francesca** z Itálie, která pracuje s uprchlíky hlavně ze Senegalu (*v Turíně jsou jich tisíce*). V podstatě ve všech případech se daří, aby si migranti pěstovali v táborech aspoň nějaké vlastní jídlo a zakládali komunitní zahrady a další společné projekty.

Pak jsem si musela vždycky něco vybrat ze souběžných přednášek. Zlákalo mě vystoupení indického profesora **Mekaly Lakshmana** na téma starých zemědělských systémů a integrace zvířat (*jak to v Indii odjakživa bylo s tím soužitím s kravami?*), ale zažila jsem hrozné zklamání – byl to příklad po všech stránkách špatné přednášky, oddrmolené a banální, takže lidé se v závěru až smáli, když profesor drnčel stále rychleji obecně známá fakta z historie světového zemědělství a jednotlivé slajdy se měnily tak rychle, že člověk nestačil přečíst ani dvě slova.

Pak jsem byla zvědavá na čínský příspěvek, což byla z čínštiny tlumočená prezentace podsaditého mužika jménem **Qinhua Yuan** na téma „**Oživení zemědělské půdy v moderních čínských městech podle principů permakultury**“. Vše navazuje na vládní program obnovy ekologie a krajiny a nese se v typickém duchu vytyčování hesel, například „Nejde o to, co máme a co nemáme, ale co je dobré a co je špatné“, „Osvoj si dovednosti potřebné k pěstování“, „Poznávej přírodu a chraň ji“, a tak dále. Konkrétně učí obyvatele měst **osazovat balkony, pěstovat si houby, nebo třeba hnojit záhonky z obrácených plastových lahví s odříznutým dnem**, kam se dává kuchyňský odpad prokládaný hnědým cukrem, který brání zápachu (*není mi jasné proč, snad cukr podporuje kvašení*). Podobně využívají k mikrokompustování, tentokrát s pomocí žížal, psi hovínka. Trochu legrační byly snímky využití recyklace ke „zkrášlování“ – staré jízdní kolo jako dekorace zahrádky, obarvené pneumatiky jako lem pískoviště, kameny jako prvky v pouštích (*my bychom řekli japonské*) zahrádce.

Nedělní programy: jde se uživit permakulturou?

Program započal písní domorodých žen, rytmickou, snad pracovní, přednesenou charakteristickými vysokými ječivými hlasy.

Pak přednesl zdravici vnuk **Billa Mollisona Stuarta** a oba **Koppulovi** představili svůj projekt, permakulturní farmu Aranya (*to je sanskrtský výraz pro les*). Jedná se o první permakulturní farmu v Indii a mají už 30 let praxe. Pracují se suchou krajinou, takže je hodně důležitý management vody. Velkou roli hraje místní komunita, sdílení a vzájemné učení – a zajímavost je, že listovou zeleninu nemusí pěstovat vůbec, protože vystačí s tím, co vyplejí (*jedná se o desítky druhů rostlin, většina místních planých rostlin je jedlých a velmi dobrých*).

Pak jsem šla na prezentaci **Francoise Légera** z Francie, který se zabývá **výzkumem mikro ekofarem**, hospodařících v podstatě permakulturně, i když samy sebe takto neoznačují. Ty nejmenší (*zeleninové – do 2500 m²*) nemají žádnou mechanizaci, větší jen jednoduchou. Ve Francii jich je v současnosti asi 90 a výzkum dopadl tak, že se tímto způsobem uživit v zásadě lze. **Výdělku odpovídajícího minimální francouzské mzdě může pracovník dosáhnout na 6 hektarech**.

Je tu ovšem několik důležitých faktorů, které celou věc usnadňují nebo umožňují:

- spolupráce s městy (*farmy leží v jejich blízkosti*);

- důležitá je marketingová strategie a komunita kolem farmy (*některé jsou propojeny s KPZ, ale tento systém je volnější, tj. odběratelé netraví na přesně definovaných podílech, termínech apod.*) včetně bezpečnosti výměny (*sazeníčky, semínka, práce, WWOOF...*);

- část produkce je „high value“ (*má vysokou hodnotu, dohaduji se, že asi léčivky a koření, možná sazeničky pro obyvatele měst, gurmánské salátky, rostliny do kořenovek a podobně*).

Nejčastější jsou farmy s jednoduchou mechanizací do velikosti 13 hektarů, které pěstují třeba tykve. Skoro všechny farmy mají skleníky, zpravidla z recyklovaných materiálů, které lze pořídit prakticky zdarma.

Letem světem dalšími tématy

Cadi Pink z Británie představila strategii kosmetické firmy Lush, kterou jsem neznala, ale opravdu v praxi uplatňují praktiky, které jsou víc než bio a víc než netestování na zvířatech – aktivně bojují proti všemu, co jim připadá neetické, snaží se aplikovat permakulturu, térově spolupracovat s místními lidmi ze zemí globálního jihu. (*Zjistila jsem, že Lush má obchody i u nás, viz cz.lush.com.*)

Americká autorka **Marcia Amidon Lusted** představila severoamerické ženy, na které oficiální historie zapomíná a které hrály velkou roli ve vývoji zemědělství: je to třeba **Eliza Lucas Pincey**, která působila v 18. stol., myslím, že to byla plantážnice, nebo **Lizzie Johnson Williams**, učitelka přírodních věd z 19. století.

Australanka **Robin Clayfield** vedla panel o ženách a sociální permakultuře, kterého se účastnilo několik indických domorodých žen (*zdůrazňovaly, jak se o všechno starají ony – o děti, slepice, vaření, celou domácnost, aby všechno fungovalo...*), dále **Robyn Francis**, **Starhawk** a **Vandana Shiva**. Co se vlastně řeklo – no, asi tolik, že doménou žen jsou sociální vztahy, kdežto technické vychytávky až tak moc ne.

Předseda britské permakulturní asociace **Andy Goldring** představil vizi spolupráce v rámci permakulturního hnutí, vzájemné podpory v různých projektech, která připomíná sociokratické metody a postupně se vytváří pod názvem „CoLab“, viz třeba www.permaculture.org.uk/articles/colab-origins-story.

A na jaké programy jsem nestihla zajít? Sepíšu je sem přehledně: ● Ajurvéda a pěstování ● Sociální permakulturní práce v Melbourne ● Permakultura v Karibiku, v Himalájích, v Keni, v Bangladéši, ve městech Jihoafrické republiky ● Práce s dětmi v Zimbabwe ● Un-schooling ● Permakultura, aktivismus a klimatické změny (*se Starhawk – to už jsem slyšela před rokem na EUPC v Itálii*) ● Permakulturní ženy v Zambii ● Voda je život * Permakultura a mír ● Katastrofa ve Fukušimě, radiace půdy a jak to permakultura může zvládat ● Situace v Indii.

V řadě přednášek a vystoupení zaznělo, že ekofarmářeni je na tom **v Indii velmi dobře, mají tu 600 000 certifikovaných drobných eko-**

farmářů a ministři zemědělství jednotlivých indických států jsou proti chemizovanému, průmyslovému zemědělství (*což by podle indického mluvčího například německý ministr zemědělství nikdy neřekl*).

Velmi hezkou populární přednášku, vhodnou pro lidi „zvenčí“, měl lektor **Sultan Ismail**, včetně velmi živé a vtipné prezentace. Téma bylo půda, ale záběr byl mnohem širší. (*Hezké nápady: současná Agriculture je spíše Uglyculture, co potřebujeme, je Global WOrming...*) Zajímavost: **květy afrikánů se používají k výzdobě chrámů proto, že působí repelentně na hmyz**, to mě nenapadlo. Další zajímavost – **kozy na pozemku sežerou všechno kromě „pest repellents“, rostlin odpuzujících škůdce**, které pak můžete tímto způsobem využít.

V rámci přednášky došlo na **uhlíkovou stopu** krav, které doslova „prdí“ metan a mají tedy na globální klimatické změny značný vliv. Sultan Ismail rozhořčeně odsoudil bohaté západní státy, které způsobily klimatické změny a teď by z toho chtěly obviňovat krávy, které žily v Indii vždycky a jsou součástí místního ekosystému. Tahle nota výčitek vůči západním bohatým státům, zejména Americe, které nejsou ochotny chudým státům pomáhat, ale chtějí je zatěžovat různými mezinárodními závazky a omezeními, zaznívala v indické agendě častěji a zní to celkem oprávněně a pochopitelně.

To mi připomíná, že během této konference se (*na rozdíl od IPC předloni v Londýně*) růst globální populace neprobíral a jen bylo zmíněno, že problémem není populace, ale příliš vysoký konzum. *Osobně si myslím, že problém je obojí.* – Ale našla jsem si, že porodnost v Indii je teď 2,2 na ženu, což je počet přesně potřebný pro stabilizaci populace, a to mě uklidnilo.

Před konferencí jsem na vlastní pěst cestovala čtyři týdny po jižní Indii a zažila jsem ji tedy z perspektivy turistky. Zaráželo mě, že tady prakticky všude všichni neustále pálí suché listí a další odpady, a také vypalují uschlou trávu, takže ať jste kdekoli, skoro pořád cítíte pach spáleniny a vidíte někde nějaký kouř (*tyto ohničky nejsou využívány třeba k vaření, hoří jen tak, obvykle někde vedle cesty*). Víím, že vypalování porostů může mít i nějaký ekologický smysl, a možná existují důvody, proč Indové organický odpad nekompostují (*aspoň viditelně ne*), ale bylo s podivem, že třeba o tomhle se na konferenci vůbec nemluvalo. Stejně tak se nezdá, že by Indové využívali tamní pražící slunce pro solární technologie a vyráběli z něj elektrinu nebo ho využívali k vaření, ale to může být otázka peněz. Musí řešit hodně závažných problémů najednou, v knize o stavu prostředí v Indii jsem pochytila, že vesnice nejsou dost často elektrifikované vůbec a spousta lidí nemá přístup k nezávadné pitné vodě, nebo nezávadné záchody.

Večerní programy

V sobotu i v neděli večer byla pokaždé zařazena do programu nějaká kultura – ukázky bojového umění (*velký úspěch měly hlavně dívky bojovnice*), zpěv (*dost úporný mi přišel jakýsi stařík, který velmi dlouho, snad tři čtvrti hodiny, deklamoval, mával a bušil*)

holí a jen občas něco zpíval ve svém jazyce, kde šlo rozlišit pouze opakující se slovo „agriculture“, načež nám komentátor ještě dlouze vysvětloval, že se jednalo o lamentaci nad vztahy pěstitelů a konzumentů v současném zemědělství, což bylo tak jediné, co jsem z toho všeho sama pochopila), pak přišli na řadu krásné klasické tance v nádherných kostýmech. Problém byl v tom, že nám nikdo neřekl, že současně probíhá v jídelním prostoru večeře, takže jsem byla příšerně hladová a netušila jsem, že mám prostě nezdvořile odejít z představení na jídlo.

Zakončení konference

Jak už jsem psala, závěrečný rituál byl velmi nudný a zdlouhavý, ale aspoň jste si uvědomili, kolik dobrovolníků se na organizaci téhle akce podílelo a jaká s tím byla práce – takže není divu, že tu a tam zůstalo něco nedotaženo. V rámci ceremoniálu jsme povstali a složili „pledge“ (slib), že budeme bojovat proti průmyslovému zemědělství a korporacím, a bylo předáno obrazné žezlo (ve skutečnosti tři zvonečky) **Argentině, kde se bude konat další IPC, ale až za tři roky, 2020.**

Na konferenci ještě navazovala pětidenní konvergence, která se konala přímo na nově vznikající farmě sto kilometrů od Hyderabadu, byla určená nikoli veřejnosti, ale „zasvěceným“ permakulturníkům, a byla určitě po mnoha stránkách mnohem zajímavější.

Na tu jsem ale už nejela, moje důvody byly finanční, časové a přiznávám, že svoji roli hrála i moje závislost na vymoženostech civilizace. A tak jsem vyrazila ještě na krátkou prohlídku Hyderabadu, a pak na letadlo mířící domů do Evropy...

**FOTO – autorka
Eva Hauserová**

BYLINKOVÁ ZAHRA- DA NA KUKSU

Na doplnění poznávacího podzimního workshopu na ekovinici Stanislava Rudolfského v obci Kuks (viz Bio10/2017) se skupina ekologických zemědělců z RC Krkonoše a Podkrkonoší vydala do bylinkové zahrady u Hospitalu v Kukse, kde ji očekával dr. Jiří Pirner. Je spoluzakladatelem Zahrady léčivých rostlin při FF UK v Hradci Králové a odborník na pěstění léčivek. Má zdejší bylinkovou zahradu na starosti se vším vsudý - i se sekáním trávníků.

Bylinková zahrada byla u hospitalu už od jeho založení a sloužila pro potřeby lékárny. Hospital nechal na počátku 18. století vystavět František Antonín Špork za účelem péče o přestárlé a práce neschopné muže z okolí. V údolí Labe se zde nacházely také budovy lázní.

Barokní areál je proslulý sochařskou výzdobou z dílny Matyáše B. Brauna. V druhé polovině minulého století v areálu byly sochy a francouzská zahrada s trávníky. Po obnově areálu v letech 2013–2015 se sem bylinky vrátily do 12 čtverců a zvýšených záhonů. Zahrada je koncipovaná podle vlastností bylin do sekcí. Také jsou tu čtverce s květinami a zeleninou. V rozích zahrady jsou vysázeny stromky kdouloní a mezi nimi mišpule – méně často pěstované ovoce.

Ve dvou pásech po stranách velkého čtverce jsou vysázeny ovocné stromy. V areálu je domek s moderní výkonnou sušárnou, pro potřeby ukázek sušených rostlin. Elektrická sušárna dokáže vysušit i houby. U bývalého špýcharu jsou také pěstební skleníky.

Ing. Pirner by chtěl postupně navržené schéma trochu měnit. I když, jak říkal: „...byliny jsou vysázeny dle návrhu architekta od těch povzbuzujících, tonizujících, při cestě až ke hřbitovu, kde jsou rostliny jedovaté. „ (Proto by návštěvníci neměli všechny byliny ochutnávat...)

Rostliny jsou označeny tabulkami s názvy českými, někdy i latinskými – slouží i pro studenty farmacie jako učebnice. Jenže o tajích třeba jejich pěstování, léčivé schopnosti květů, listů nebo kořene, to si už musí nastudovat sami návštěvníci. Nebo využít doprovodu zkušeného odborníka, zejména v sobotu a v neděli. Skupinka ekologických zemědělců se lecos o bylinách dozvěděla. V polovině září ještě zahrada skýtala celkem bujnou i kvetoucí vegetaci.

Na pozdnější jaro si sem jistě najdete cestu. Bývají tu pořádány zajímavé akce.

Vše, bohužel, nelze spolehlivě předat. Takže jen několik zajímavostí.

